

PRESENTACIÓN

Manuel Soto Castiñeira, presidente de ADEGA

Confirmanse as expectativas previstas de que esta enfermidade remataría espallándose por toda Europa, pero, como afirma Enrique González "o que ninguén podía prever era que a epidemia de EEB declarada hai xa catorce anos en Gran Bretaña, poría en perigo o esforzo feito durante tantos anos de saneamento da nosa facenda. A EEB -continúa González- afecta drasticamente ó sector cárnico galego no seu conxunto, especialmente ós gandeiros e pon en perigo a viabilidade de moitas explotacións".

Cumpre reflexionar sobre isto, pois sendo claro que de non tomar medidas a EEB se estendería por toda Europa e atinxiría tamén a Galiza, e tendo en conta a forte intervención pública no sector agrogandeiro, con subvencións multimillonarias ao saneamento gandeiro e á intensificación, non se pode entender como as autoridades galegas permaneceron de brazos cruzados diante da fraudulenta comercialización de pensos e fariñas cárnicas para a alimentación do gando vacún.

Podemos tirar disto unha primeira conclusión, relativa a incapacidade das nosas administracións para tomar as medidas necesarias que evitaran o colapso do propio sistema productivo. Pero antóllasenos que esta incapacidade non é algo intrínseco ao noso país e ás institucións de que dispomos, senón que ten mais que ver cun modelo global de facer política, o neoliberalismo, co que sen dúbida coinciden os nosos políticos no poder. Consiste esta forma de facer política en inhibirse á hora de tomar unha serie de decisións, deixándoas á suposta iniciativa do mercado, ou mellor aínda, acatando de forma dependente e subordinada as decisións que toman as institucións gubernativas e as transnacionais do centro económico.

De pouco serviu que a maior parte dos produtos alimenticios galegos gozaran ate hoxe dunha aceptación ligada precisamente a garantía de calidade que lle deu o sistema agrogandeiro tradicional e non o mercado neoliberal e global. A ideoloxía neoliberal e subordinada dos nosos gobernantes leva o camiño de dilapidar tais vantaxes comparativas, e con elas a riqueza sociocultural que supón o coñecemento e as aptitudes para desenvolver unha agricultura realmente sustentábel e o mesmo substrato material que a permite, como é a calidade dos nosos recursos naturais productivos.

Sendo esta unha das causas últimas, como abonda Xan Pouliquen, o ocorrido arredor do mal das vacas tolas permítenos salientar a fragilidade do modelo convencional de produción agrogandeira, xa non só para o medio ambiente e a calidade dos alimentos, senón mesmo para o futuro económico e a pervivencia dun sector primario que na Galiza segue a ser maioritario en poboación empregada.

Se ben os estudos de laboratorio levan a conclusión de que os axentes causantes da nova variante da Enfermidade de Creutzfeldt-Jakob (nvECJ) e da Encefalopatía Esponxiforme Bovina (EEB) teñen unha orixe común, Xesús Otero considera que "a resposta social tras a aparición da EEB en Galiza foi en exceso alarmista, xa que o risco de adquirirla nvECJ por inxestión de tecidos de bovino é baixo e se non se utilizan os MER, é nulo".

Para nós, esta "alarma inxustificada" pon de manifesto a fragilidade de calquera produción nun mundo no que non só a comunicación está globalizada, senón tamén a comercialización dos produtos, e por tanto a desconfianza do consumidor ante o descoñecemento da procedencia e as formas de produción. Así, sendo necesaria a reconversión técnica das explotacións para adoptar métodos ecolóxicos e sustentabeis de produción, gaña cada vez mais importancia outro dos elementos centrais das propostas feitas desde a agroecoloxía alternativa, como é a creación dun novo marco de relacións entre produtores e consumidores, mediante a reconstrución de circuitos curtos de venda e o coñecemento mutuo.

Para Xan Pouliquen, o mal das vacas tolas é mais ben un cadro sintomático dunha sociedade doente, cuxas causas estruturais se poden buscar "na propia lóxica de abaratamento dos custos como factor de acumulación capitalista en todos os compoñentes da produción dos pensos". Centramos hoxe na EEB non debe apagar a nosa memoria recente: "Con un esforzo mínimo, lembraremos sen ningunha dificultade que os polos belgas, as hormonas, a Coca Cola e nos derradeiros tempos os peixes con dioxina foron outros tantos escándalos do sistema agro-alimentario das economías chamadas do centro. Obxectivamente, ninguén pode negar que nas últimas décadas se multiplicaron as evidencias de efectos non desexados na cadea agro-alimentaria, con consecuencias directas para consumidor@s á vez que para produtor@s. O mal das vacas tolas non é, pois, nada máis ca outra punta dun iceberg que oculta un conxunto de problemas moito maiores".

É neste sentido que non abonda coa prohibición do uso alimentario de fariñas cárnicas, pois son numerosos os factores que poden desencadear crises similares no actual modelo productivo. Poñamos por caso como hoxe o debate no Reino Unido situase na forte contribución da incineración dos animais á xeración de dioxinas, que está levando ao incumprimento dos obxectivos previos de redución de emisións. As dioxinas acaban concentrándose en toda a cadea trófica e especialmente nos peixes, recurso natural base para o sustento doutro importante sector da poboación galega. Carece de sentido atallar o problema das vacas tolas criando outro de non menor alcance, como é o da contaminación química dos alimentos e a intoxicación da biosfera en xeral: a incineración dos MER e dos cadáveres animais bota polo chan calquera estratexia de diminución das emisións por dioxinas. A actuación de ADEGA neste conflito baseouse na existencia doutras alternativas menos contaminantes para o tratamento destes materiais e na idea de que desfacerse dos residuos non é solución suficiente.

A solución real está na reconversión gradual, efectiva e completa, do actual modelo agrogandeiro a unha agrogandeiría ecolóxica, baseada no desenvolvemento dos recursos endóxenos e locais e no mantemento da biodiversidade e da diversidade productiva, ademais de prescindir dos produtos agroquímicos. Chama fortemente a atención o índice galego de superficie productiva incluída nos rexistros de agricultura ecolóxica, o mais baixo de todas as Comunidades Autónomas e corenta e seis veces por debaixo da media estatal (vexase o especial Agroecoloxía no número 32 da revista CERNA, editada por ADEGA). De novo nisto, a actuación da administración autonómica está a ser un factor limitante do seu desenvolvemento, cando debería ter unha política activa de promoción, que cando menos coordinara e impulsara aqueles aspectos que a iniciativa individual ou privada non pode acometer, como poden ser a formación e a investigación, ou mesmo a promoción de canles axeitados de comercialización.

